

جمهوری اسلامی ایران

نخست وزیر

بسم اللہ الرحمن الرحیم

حجت الاسلام آقای هاشمی رفسنجانی

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

لایحه دیوان عدالت اداری که در جلسه مورخ ۱۳۶۰/۷/۲۳

هیئت وزیران به تصویب رسیده است به پیوست تقدیم و تقاضای

تصویب آنرا دارد.

نخست وزیر

محمد رضا مهدوی کنی

محمد رضا مهدوی کنی

۱۳۶۰/۷/۲۳

شماره .....
تاریخ .....
پوست .....

جمهوری اسلامی ایران

نخست وزیر

بسم اللہ الرحمن الرحیم

لایحه دیوان عدالت اداری

در اجرای اصل یکصد و هفتاد و سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران " اصل یکصد و هفتاد و سوم بمنظور رسیدگی به شکایات، تظلمات و اعتراضات مردم نسبت به مامورین یا واحدها و یا آئین نامه های دولتی و احقاق حقوق آنها دیوانی بنام دیوان عدالت اداری زیر نظر شورای عالی قضائی تاسیس میگردد. حدود اختیارات و نحوه عمل این دیوان را قانون تعیین میکند " دیوان عدالت اداری که از این پس دیوان نامیده میشود برطبق مقررات این قانون تشکیل و حدود اختیارات و نحوه عمل آن تعیین میگردد.

فصل اول - تشکیلات دیوان

ماده ۱ - مقر دیوان در تهران و حوزه صلاحیت آن تمام کشور است.

ماده ۲ - دیوان دارای ده شعبه خواهد بود هر شعبه مرکب از یک رئیس یا علی البدل رئیس و یک مشاور مگر در موارد بند الف از ماده ۱۲ این قانون که دو مشاور لازم است و در هر حال تصمیم نهائی در اختیار رئیس یا علی البدل رئیس شعبه میباشد رئیس شعبه اول سمت ریاست کل دیوان را خواهد داشت از دیاد شعب منوط به نظر شورای عالی قضائی است.

تبصره - در صورت غیبت رئیس کل رئیس شعبه دوم قائم مقام ریاست کل است.

ماده ۳ - رؤساء و اعضاء علمی البدل و مشاوران دیوان با حکم شورای عالی قضائی برای مدت پنج سال منصوب میشوند انتصاب مجدد آنان بلامانع است.

ماده ۴ - رؤساء و اعضاء علمی البدل و مشاوران دیوان باید واجد شرایط زیر باشند.

الف - ایمان و تقوی و تعهد عملی نسبت به موازین اسلامی و وفاداری به نظام جمهوری اسلامی ایران.

ب - نداشتن سابقه سوء اخلاق و محکومیت جزائی که مستلزم محرومیت از حق استخدام دولتی

است و همچنین نداشتن محکومیت به مجازاتهای اداری یا انتظامی از درجه چهارم به بالا.

ج - عدم اعتیاد بمواد مخدر و مسکرات.

د - داشتن صحت مزاج و توانائی انجام کار قضائی.

جمهوری اسلامی ایران

نخست فزیری

- ۲ -

شماره .....
تاریخ .....
پوست .....

ه - تابعیت ایران .

و - داشتن حداقل چهل سال و حداکثر ۷۰ سال سن .

ز - معروفیت به حسن اخلاق و امانت .

ح - حداقل داشتن ۱۵ سال سابقه خدمت قضائی برای رئیس و ۱۲ سال برای علی البدل و ده سال برای مشاور .

تبصره ۱ - اشخاصی که به اتهام جرائم مذکور در بند ب علماً آنان کیفرخواست صادر شده است مادام که برائت حاصل نکرده اند از انتصاب به عضویت دیوان ممنوع اند .

تبصره ۲ - شورای عالی قضائی میتواند علاوه بر قضات دادگستری از صاحبان درجه اجتهاد که اجتهاد آنها از طرف شورای عالی قضائی یا هیئت منتخب شورا مورد تصویب قرار گیرد یا از کلای پایه یک دادگستری و اساتید دانشکده حقوق رشته قضائی و الهیات منقول یا سابقه ۱۵ سال وکالت یا تدریس با داشتن سایر شرایط این ماده برای مشاغل فوق دعوت نماید .

ماده ۵ - بودجه دیوان جزو بودجه دادگستری منظور خواهد شد .

ماده ۶ - حقوق رئیس کل دیوان رؤسای شعب معادل حقوق پایه ۱۰ قضائی و حقوق اعضاء علی البدل و مشاوران معادل پایه ۹ قضائی خواهد بود فوق العاده قضائی رؤسا و اعضاء علی البدل و مشاوران دیوان را شورای عالی قضائی تعیین میکند .

تبصره ۵ - هیئتیکه حقوق قبل از انتصاب رئیس یا علی البدل یا مشاور دیوان بیش از حقوق تعیین در این ماده باشد بر همان مآخذ دریافت بیدارد .

ماده ۷ - رئیس و علی البدل و مشاور دیوان چنانچه از بین بازنشستگان انتخاب شوند تا زمانیکه با پس شغل اشتغال دارند از دریافت حقوق بازنشستگی ممنوع خواهند بود .

ماده ۸ - هر یک از شعب دیوان دارای یک مدیر دفتر به تعداد لازم کارمند خواهد بود تعداد عناوین سازمانی پستیهای اداری دفاتر شعب بر اساس ضوابطی که با همکاری سازمان ایزاداری و استخدامی کشور تهیه خواهد شد تعیین میشود مدیر دفتر شعبه اول دیوان مسئول حسن اجرای اهداف دفتر دیوان است .

ماده ۹ - رؤسا و اعضاء علی البدل و مشاوران و کارمندان دیوان نمیتوانند در وهه سستی که تمام بازنشستی از سرمایه آن متعلق بدولت یا مؤسسات عمومی است کنال موظف دانسته باشند و همچنین نمیتوانند نمایندگی

شماره .....
تاریخ .....
پوست .....

جمهوری اسلامی ایران

نخست فزیری

- ۳ -

مجلس شورای اسلامی و وکالت دادگستری و مشاورت حقوقی و نیز ریاست و مدیریت عامل یا عضویت در هیئت مدیره انواع مختلف شرکتها به استثنای شرکتهای تعاونی محلی و تعاونی ادارات و موسسات مذکور در فوق را برعهده گیرند.

ماده ۱۰ - مدت خدمت کارمندان اداری و قضائی دیوان از هر لحاظ جزو مدت خدمت رسمی آنان محسوب میشود.

ماده ۱۱ - به تخلفات انتظامی رؤسا و اعضاء علی البدل و مشاورین دیوان در دادگاه انتظامی قضات رسیدگی خواهد شد.

تبصره - تخلفات رؤسا و اعضاء علی البدل و مشاورین دیوان بموجب آئین نامه ای که به تصویب شورای عالی قضائی میرسد معین میشود.

فصل دوم - صلاحیت و حدود اختیارات دیوان

ماده ۱۲ - صلاحیت و حدود اختیارات دیوان بقرار زیر است.

- ۱ - رسیدگی به شکایات و تظلمات و اعتراضات اشخاص حقیقی یا حقوقی از:
  - الف - تصمیمات و اقدامات واحدهای دولتی اعم از وزارتخانه ها و سازمانها و موسسات و شرکتهای دولتی و شهرداریها و تشکیلات و موسسات وابسته به آنها.
  - ب - تصمیمات و اقدامات ماهورین واحدهای مذکور در بند الف در امور راجع به وظایف آنها.
  - پ - آئین نامه ها و سایر نظامات دولتی و شهرداریها از حیث مخالف بودن مدلول آنها با قانون و احقاق حقوق اشخاص در مواردی که تصمیمات یا اقدامات یا مقررات مذکور به علت برخلاف قانون بودن آن و یا عدم صلاحیت مربوط با تجاوز یا سوء استفاده از اختیارات با تخلف در اجرای قوانین و مقررات با خودداری از انجام وظایف موجب تضییع حقوق اشخاص میشود.
- ۲ - رسیدگی به اعتراضات و شکایات از آراء و تصمیمات قطعی دادگاههای اداری و کمیسیونها مانند کمیسیونهای مالیاتی، شورای کارگاه، هیئت حل اختلاف کارگر و کارفرما، کمیسیون

جمهوری اسلامی ایران

نخست‌وزیری

- ۴ -

شماره .....
تاریخ .....
پوست .....

موضوع ماده ۱۰۰ قانون شهرداریها یا کمیسیون موضوع ماده ۵۶ قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگلها و منابع طبیعی منحصرأ "از حیث نقض قوانین ومقررات یا مخالف بودن با آنها .

۳- رسیدگی به شکایات قضات و مشمولین قانون استخدام کشوری وسایر مستخدمین واحدها و مؤسسات مذکور در بند یک ومستخدمین مؤسساتی که مشمول این قانون نسبت به آنها محتاج ذکرو نام است اعم از لشگری و کشوری از حیث تضییع حقوق استخدامی .

تبصره ۱- تعیین میزان خسارات وارده از ناحیه مؤسسات واشخاص مذکور در بندهای یک و دو این ماده پس از تصدیق دیوان به عهده دادگاه عمومی است .

تبصره ۲- تصمیمات وآراء دادگاهها وسایر مراجع قضائی دادگستری ونظامی و دادگاههای انتظامی قضات دادگستری وارزش قابل شکایت در دیوان عدالت اداری نمیشود .

تبصره ۳- پرونده‌ها نیکه برای رسیدگی به شکایات مربوط به این بند در دادگاههای عمومی یا دیوان عالی کشور مطرح است وتا تاریخ تشکیل دیوان منتهی بصورت حکم نگردیده است به دیوان عدالت اداری احاله خواهد شد .

فصل سوم - ترتیب رسیدگی دیوان

ماده ۱۳- رسیدگی در دیوان محتاج به تقدیم دادخواست است که باید بزبان فارسی و در روی برگه‌ای جایی مخصوص نوشته شود . دادخواست باید به تعداد طرف دعوی باغافه یک نسخه باشد رونوشت یا فتوکی صدق مدارک و مستندات به تعداد دادخواست‌ها باید ضمیمه دادخواست تسلیم گردد اگر دادخواستی فاقد امضاء و شرایط مذکور باشد از طرف مدیر دفتر رد میشود و شاکی میتواند تجدید دادخواست نماید .

ماده ۱۴- رسیدگی دیوان بجانی است و کسانی که دعوای بی اساس وخلاف واقع علیه اشخاص اقامه نمایند در صورت ثبوت خلاف و بی اساس بودن دعوا مطابق قوانین مربوط بعنوان مفتری تعقیب خواهند شد .

ماده ۱۵- اگر منشاء دعوی تصمیم ویا اقدام واحدهای مذکور در بند الف ماده ۱۲ این قانون باشد منظر میتواند ظرف یکسال از تاریخ اتخاذ تصمیم یا اقدام بیادرت به طرح دعوی نماید . در صورت انقضای مهلت مذکور دعوی قابل استماع نخواهد بود .

جمهوری اسلامی ایران

نخست فزیری

- ۵ -

ماده ۱۶ - دادخواستهایی که بدیوان داده میشود از طرف رئیس دیوان به یکی از شعب ارجاع میگردد دفترشعبه مربوطه یک نسخه از دادخواست و ضامم آنرا بطرف دعوی ابلاغ مینماید که با رعایت مسافت بر طبق آئین دادرسی مدنی، هرگونه جوابی داشته باشد ظرف ده روز کتبا " اعلام نماید و با انقضای مدت مزبور شعبه مربوط شروع برسیدگی نموده پس از انجام تحقیقات لازمه رای صادر مینماید .

ماده ۱۷ - شعبه مامور رسیدگی میتواند در حدود قانون هرگونه تحقیقی را که ضروری است بعمل آورده یا انجام آنرا از هر یک از مراجع قضائی یا اداری تقاضا نماید و مراجع مذکور مکلف به انجام آن میباشد .

ماده ۱۸ - دیوان میتواند در صورتیکه مقتضی بداند طرفین دعوی را برای رسیدگی و اخذ توضیح دعوت نماید و همچنین دیوان در صورت لزوم میتواند سوابق و اسنادی را که در واحدهای دولتی و مؤسسات وابسته و شهرداریها است مطالبه نموده و ملاحظه و مطالعه نماید واحدی که پرونده یا سند نزد اوست مکلف است در مهلتی که دیوان تعیین کرده سوابق یا سند مورد مطالبه را ارسال نماید و اگر بعللی انجام آن مقدور نباشد جهات آنرا به دیوان اعلام کند در غیر این صورت دیوان میتواند متخلف را به انضال موقت تا یکسال محکوم نماید همین مجازات مقرر است برای موردی که دیوان احتیاج به اخذ توضیح از نماینده واحدهای مذکور در بند الف ماده ۱۲ دارد و مسئول مربوط از تعیین نماینده خود داری کند با نماینده تعیین شده از حضور در دیوان استکاف نماید .

ماده ۱۹ - ابلاغ اوراق و احکام و تصمیمات دیوان بوسیله مامورین ابلاغ و اجرای دادگستری و با ضوابط آئین دادرسی مدنی میباشد مگر اینکه برای آئین نامه مصوب شورای عالی قضائی وضع دیگری اتخاذ شود .

ماده ۲۰ - احکام دیوان در موردی که علیه واحدهای مذکور در بند الف ماده ۱۲ صادر گردیده قابل تجدید نظر شکلی است و در سایر موارد قطعی میباشد .

ماده ۲۱ - مهلت دادخواست تجدید نظر ده روز از تاریخ ابلاغ حکم دیوان میباشد تجدید نظر در هیاتی مرکب از رئیس کل یا قائم مقام دیوان و شش نفر از رؤسای شعب دیوان به انتخاب رئیس کل دیوان بعمل میآید رای اکثریت این هیئت تطبیقی است .

ماده ۲۲ - هرگاه در موارد مشابه آراء متناقض از یک یا چند شعبه دیوان صادر شود رئیس کل مکلف است

بمحض اطلاع موضوع را در هیئت عمومی دیوان مطرح نماید برای تشکیل هیئت عمومی دیوان حضور لااقل

شماره .....
تاریخ .....
پست .....
.....

جمهوری اسلامی ایران

نخست وزیر

- ۶ -

شماره .....
تاریخ .....
پوست .....

رؤسای شعب لازم است رای اکثریت هیئت عمومی برای شعب دیوان و سایر مراجع مربوط در موارد مشابه لازم الاتباع است.

ماده ۲۳ - واحدهای دولتی اعم از وزارتخانهها و سازمانها و موسسات و شرکتهای دولتی و شهرداریها و تشکیلات و موسسات وابسته به آنها مکلفند احکام دیوان را در آن قسمت که مربوط به واحدهای مذکور است اجرا نمایند در صورت استکف مرتکب به حکم دیوان به انفصال از خدمات دولتی محکوم میشود.

ماده ۲۴ - در صورت حدوث اختلاف در صلاحیت بین دیوان عدالت اداری و محاکم دادگستری حل آن بوسیله دیوان عالی کشور بعمل میآید.

ماده ۲۵ - آئین نامهای مربوط به این قانون وسیله هیئت عمومی دیوان تنظیم و پس از تصویب شورای عالی قضائی بمورد اجرا در میآید.

ماده ۲۶ - ماده ۶ اصلاحی قانون استخدام کشوری و اصلاحیههای آن و قانون تشکیل شورای دولتی مصوب ۱۳۳۹ و سایر قوانین و مقرراتی که با این قانون مغایرت دارد در قسمتی که مغایر است از تاریخ تشکیل دیوان منسوخ است.

دبیرکل سازمان امور اداری و استخدامی کشور

جانب

وزیر دادگستری

نخست وزیر